

“Cap país no es va mullar a favor del desig d'autodeterminació d'Eslovènia”

Quin paper va jugar la societat civil en la configuració d'un moviment independentista paçífic a Eslovènia?

—Tot va començar a principi dels vuitanta, després de la mort del mariscal Tito, cap d'estat de Iugoslàvia des de la Segona Guerra Mundial. Aleshores Iugoslàvia va deixar de ser un país sòlid, i al cap d'una dècada, el 1990, va deixar de ser una entitat econòmica, de manera que el poder central ja no podia controlar els impostos. En aquest nou escenari, dues repúbliques, Croàcia i Eslovènia, les dues economies més potents de Iugoslàvia, ens orientàvem cap a l'Europa occidental, i en el nostre cas, amb una llengua pròpia i sense conflictes interns, perquè no hi havia minoria sèrbia. Tot plegat semblava senzill, i és per això que els intel·lectuals i la societat civil en general estaven a favor de la independència, si bé pensaven que passarien centenars d'anys fins que s'assolís.

—Com van reaccionar els empresaris eslovens davant la possible independència? Temien un perjudici en els seus negocis?

—Eslovènia era, de bon tros, la part més desenvolupada de Iugoslàvia. El nostre PIB *per capita* era el doble de la mitjana de Iugoslàvia incloent-hi Eslovènia, i set vegades el de Kosovo. Però les empreses eslovenes tenien por que amb la independència es trenqués el mercat amb la resta de repúbliques, que suposaven una part molt important de les seves vendes. Quan ens preparàvem per a la independència vam començar a fer càlculs per preveure quin percentatge de mercat perdríem si ens separàvem de la resta de Iugoslàvia. Les previsions van esparverar una mica l'empresariat, però finalment el perjudici va ser molt menor. Aleshores jo era al capdavant del Ministeri d'Economia, i tenia veritable por de perdre el

Joze Mencinger, un dels negociadors de la independència d'Eslovènia a l'antiga Iugoslàvia, i vice-president econòmic del primer govern democràtic el 1991, rememora els passos cap a l'estat propi. Ha participat al congrés “Building a new state”, organitzat per Sobirania i Justícia.

mercant iugoslau, especialment perquè a partir d'aleshores ja no ens protegirien els aranzels. I malgrat que quan va esclatar la guerra a Iugoslàvia tots els enllaços econòmics es van trencar de la nit al dia, la majoria d'empreses eslovenes van ser capaces d'intercanviar el mercat iugoslau pel de l'Europa occidental. Per sort, en aquells temps a Europa encara no hi havia recessió, la situació actual és molt diferent...

—Moltes empreses van fer fallida. Com es va reconduir l'economia?

—És cert, totes aquelles que tenien un mercat a la resta de Iugoslàvia i que no el van poder reemplaçar. És el cas, per exemple, d'una gran empresa de camions que tenia tres clients principals: l'exèrcit iugoslau, la Unió Soviètica —que també va desaparèixer en aquella època— i països àrabs que en aquells temps no eren gaire rics. Però el govern va prendre una decisió molt encertada, que va apaivagar alguns problemes: moure la indústria allà on hi havia la gent, no només a la ciutat. La indústria es va dispersar per tot el país. La majoria dels treballadors de les fàbriques també eren grangers a temps parcial, així que en cas que perdessin la feina es trobaven en una situació molt més favorable que si haguessin viscut a la ciutat. La societat eslovena va viure, de fet, dos processos paral·lels, la independència i la transició a una economia de mercat, i si bé

moltes empreses i ciutadans van patir dificultats en aquest sentit, tot va anar molt millor del que esperàvem.

—Vau trobar suport de creditors internacionals per a finançar aquesta transició?

—Vam rebutjar la venda d'empreses a inversors estrangers. No ens agradava gaire la inversió directa de capital estranger. Un sentiment que encara es manté. No vam rebre gens de suport, ni polític ni econòmic, a la independència abans no es va produir, però un cop independents, aviat ens van reconèixer països europeus i finalment la resta del món. I això ens va obrir les portes al crèdit internacional com qualsevol altre estat. Cap país no es va mullar a favor del desig d'autodeterminació d'Eslovènia. I segurament Catalunya es trobarà en la mateixa situació. Declarada la independència, les fitxes del tauler es començaran a moure. Això, segur.

—Esperàveu més ajuda de l'Europa occidental?

—Sí, sobretot abans de convertir-nos en un país independent. Però en aquells moments, es van mostrar molt reticents a implicar-s'hi, un fet que aleshores no vam entendre. A Europa, així com als Estats Units, li interessava una Iugoslàvia avinguda. Quan ens en vam independitzar, simplement ens van reconèixer.

—Certament, el suport social a la independència fou aclaparador. En

JORDI PLAY

Mencinger explica que la distribució del deute amb Iugoslàvia es va fer tenint en compte el PIB de cada república, i el deute no territorialitzat el va repartir el Fons Monetari Internacional.

el referèndum celebrat el 23 de desembre de 1990, el 95% dels vots van ser afirmatius, amb una participació del 93.5%. Us ho esperàveu?

—El cert és que no esperàvem un suport tan aclaparador, sobretot perquè ningú no tenia gaire clar quines podrien ser les conseqüències d'aquell procés de separació. A més, érem conscients que el govern federal de Belgrad podia utilitzar la força militar contra els moviments independentistes. En el cantó positiu teníem un govern amb majoria absoluta que havia emergit de les urnes en les primeres eleccions lliures en un país socialista, l'abril de 1990. Va guanyar la coalició anomenada Oposició Democràtica d'Eslovènia, també coneguda com a coalició DEMOS. Per tant, el front polític també es trobava fort i unit per a afrontar les adversitats del procés.

—I l'exèrcit iugoslau, efectivament, hi va intervenir. Quina reacció van tenir les principals repúbliques, Sèrbia i Croàcia?

—Vam viure una guerra totalment innecessària amb l'exèrcit iugoslau que va durar deu dies i en què van morir entre 50 i 60 persones, la majoria soldats joves. Per sort, Croàcia, que ens imitava en tot, no va venir a ajudar-nos quan ens atacava l'exèrcit iugoslau, perquè finalment les autoritats iugoslaves i les eslovenes van arribar a un acord. Finalment, Sèrbia no es

va oposar a la nostra secessió, perquè a Eslovènia no hi havia cap minoria sèrbia, però si Croàcia s'hagués mullat al nostre favor en aquella guerra, probablement el nostre destí hauria estat un altre. Per tant, la posició de Sèrbia va ser indiferència, perquè a Eslovènia no hi havia minoria sèrbia, i pel que fa a Croàcia, va emular el nostre procés.

—Entre 1990 i 1992 es va fer tota la transició a l'estat propi. Com es va fer la secessió econòmica, és a dir, el repartiment d'actius i de passius?

—Va ser més senzill del que ens esperàvem. Un dels principals problemes era el deute iugoslau, que en aquella època ascendia a 15 mil milions de dòlars. Però part d'aquest deute, 12 mil milions, estava repartit entre les diverses repúbliques. Els 3 mil milions restants no ho estaven, i per tant no era clar qui se n'havia de fer càrrec. Finalment, es va decidir que cadascú es faria càrrec del seu deute i que el deute restant es repartiria entre les repúbliques successores de Iugoslàvia. De

“Sento que som menys independents que mai, som una regió de la UE”

dividir el deute que no estava repartit, se'n va encarregar el Fons Monetari Internacional, que va decidir quina part pertanyia a cada república. Nosaltres en vam sortir relativament ben parats. La distribució es va fer tenint en compte el PIB de cada república. En el nostre cas se'ns va assignar un 16,78% del deute. Quan finalment vam aconseguir la independència, de cop i volta ens vam trobar amb superàvit al banc! En només un any, ja hi havia mil milions de dòlars excedents al banc. Tot d'una, teníem prou diners i podíem tornar el nostre percentatge de deute. En la meua època de ministre, el que més m'amoinava era l'escassetat de reserva de divises estrangeres, perquè vam establir la nostra pròpia moneda.

—No va ser fins el 2004 que Eslovènia va ingressar a la UE, tretze anys després de la seva independència, i el 2007 va entrar a l'eurozona. Vau topar amb gaires problemes?

—En absolut! El que passa és que el procés d'ampliació de la UE és molt lent. Penseu que érem un país de l'Europa de l'Est, i aleshores encara ningú no es plantejava la UE actual amb vint-i-set estats membres. No vam tenir problemes perquè la nostra estructura financera era l'adequada, i la nostra legitimitat democràtica és inqüestionable.

—Sempre vàreu tenir clar que hàieu de ser un estat de la UE?

—Què podíem fer, sinó? Era l'única opció que teníem. Marxar de Iugoslàvia va ser prendre la sortida d'emergència, i entrar a la UE també.

—Quin balanç feu de la nova Eslovènia, vint anys després de la seva independència?

—Si contesto amb franquesa, sento que som menys independents que mai. Ja no controlem els diners, ja no hi ha fronteres i hem passat a ser una regió de la UE. No sé què podria passar amb Catalunya, però dependrà del vostre desenvolupament i de què considereu que és la independència. Si no se'm permet dir massa coses com a país, és que no sóc gaire independent, i aquesta és la situació actual a Europa. Jo crec que ja no som un país, però no sabria dir si això és bo o és dolent.

Gemma Aguilera